

כמים תימים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 320

כ"ה אלול
תשפ"ד

פרשת נצבים - וילך

דרך חיים

אנו כי יעשה עמנו 'צדקה וחסד ויושיענו' מן הדין. זו כוונת הלשון "מעוז חיי ממי אפחד", כאשר ה' הוא השופט אותנו במעוזו הרי ש'ממי אפחד', בהכרח נזכה לצאת זכאים בדין.

בעל 'אלף למטה' מבאר כי המנהג לומר מזמור "לדוד ה' אורי וישעי" דווקא בתקופה זו הוא משום המדרש (ויקרא רבה כא ד) שמראה את רמזי המועדים בתוכו: "אורי" - בר"ה, "וישעי" - ביו"כ, וכן רמזו "כי יצפני בסכה" - חג הסוכות. המדרש דן בהבנת הפסוק ומוסיף: "'ממי אירא' - 'עזי וזמרת יה'". "בקרב עלי מרעים" - אלו שרי אומות העולם. "לאכול את בשרי" - לפי ששרי אומות העולם באין ומקטרגין על ישראל לפני הקדוש ברוך... "אם תחנה עלי מחנה" של סמא"ל "לא יירא לבי", שהבטחתי "בזאת יבא אהרן אל הקדש". העמידה בבטחון אינה רק במובן הגשמי אלא בראש ובראשונה במובן הרוחני, לעמוד בבטחון כנגד קטרוג השטן ושרו של עשו על ישראל. הכח לעמוד בבטחון זה הוא מכח "בזאת" שנאמר בפסוק "בזאת יבוא אהרן אל הקדש". ההגעה של הכהן לקודש הכהנים ביום הכיפור הוא הדבר המעודד אותנו כנגד השטן הקם עלינו לקטרגנו. משמעות כניסת הכהן לקודש הכהנים מתבארת בדברי הילקוט שמעוני (משלי תתקנט): "ר' יודן פתר קריא בכהן גדול בכניסתו לבית קדש הקדשים חבילות חבילות של מצות בידו, דכתיב "בזאת יבא אהרן". "זאת" בזכות התורה - "זאת התורה". כך נבין את כוחנו לעמוד בדין בראש המושך בעמוד הבא

מנהג ישראל לומר מראש חודש אלול ועד הושענא רבה את המזמור "לדוד ה' אורי וישעי ממי אירא, ה' מעוז חיי ממי אפחד" (תהלים כז א). כיוון ש"ה' אורי וישעי" ו"מעוז חיי" מסילא "ממי אירא" ו"אפחד"? אין לאדם כזה כל מקום לפחד ודאגה. יש להתבונן מה משמעות הלשונות "אורי וישעי" ו"מעוז חיי", ובמה מייצרות בטחון עבור האדם?

כותב רבי שבתי מרשקוב, תלמיד הבעש"ט, בסידורו: "כל האומר מזמור כ"ז 'לדוד ה' אורי וישעי' מראש חודש אלול עד אחר שמחת תורה [שלא כפי הנהוג אצלנו לסיים לאמרו בהושענא רבה] ערב ובוקר דבר יום ביומו, אזי הוא מובטח להוציא שנתיו בטוב ויערב לו, ואפילו גזירה רעה כתובה על האדם מן השמים יכול לבטל, ומעביר מעליו כל המקטרגים ושטנים ומארי תרסין, ומבטל מעליו כל גזירות קשות ורעות ויוצא בדימוס זכאי בדין. כי בראש חודש אלול נפתחו י"ג מקורות וי"ג מידות הרחמים הנקראים י"ג שבילים של רחמים ומאירים לנו למטה". לכן במזמור מופיע שם 'הוי"ה' י"ג פעמים, ובכך מאיר את מידת הרחמים שהיא עניינו של שם זה ומבטל את כל כוחות הדין והקטרוגים. מכח אמירת "ה' ה'" מתגלות מידות של רחמים "אל רחום וחנון...", ובזה הקב"ה הוא שדן את האדם ולא המתיתבתא של מעלה, בית הדין העליון.

זוהי בקשתנו "אבינו מלכנו חננו ועננו כי אין בנו מעשים עשה עמנו צדקה וחסד והושיענו", ש'מלכנו' - השופט אותנו יהיה דווקא 'אבינו' - הנהוג עמנו במידת הרחמים וידון אותנו כאב את בניו. לכן אף שאין בנו מעשים, כיוון שאבינו הוא השופטנו בטוחים

כמים תימים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

המשתמש באור תורה - אור תורה מחייהו, וכל שאין משתמש באור תורה - אין אור תורה מחייהו" (כתובות קיא:). מאריך רבנו בחיי (דברים ד לב) כי בשעת מתן תורה כשפרחה נשמתן של ישראל בשמעם את הדברות החייה אותם הקב"ה בטל, אותו טל טמון הוא בדברי התורה הקדושה. בכוחה של התורה הקדושה להחיות את האדם, ועל כך אנו מבקשים "זכרנו לחיים" מלאים בקדושת התורה, ומכוחה נוכל לבוא אל קודש הקודש לקראת אלקים לי טוב - "בזאת יבוא אהרן אל הקדש".

שבת שלום!

השנה וביום הכיפורים, מכח זכות התורה הקדושה ומצוותיה זוכים אנו להיכנס ברחמים אל קודש הקודשים.

כך יש לבאר את בקשתנו על החיים בימים אלו. מזכירים אנו את עניין ה'חיים' ארבע פעמים: "זכרנו לחיים, מלך חפץ בחיים, וכתבנו בספר החיים, למענך אלקים חיים". ארבע הזכרות אלו באות כנגד ארבעה שחשובים כמתים - עני, סומא, מצורע ומי שאין לו בנים (נדרים סד:). בבקשתנו לחיים איננו מבקשים רק על עצם החיים, אלא על חיים שייחשבו לחיים אמיתיים ומלאים - בקשה לפרנסה טובה, לזכות לראות את המציאות, לזכות לזרע של קיימא וחיים מלאי בריאות בלא מחלות. כותב הטור (אורח חיים סי' תקפב) שבבקשה זו יש ס"ח אותיות כמניין 'חיים'. עוד מוסיף הטור כי מניין זה הוא גם כנגד ס"ח פעמים שמופיעה האות א' בעשרת הדברות, לקיים מה שנאמר "עץ חיים היא למחזיקים בה". זו כוונת האמור בפרשתנו (דברים ל יט): "העדתי בכם היום... ובחרת בחיים" - "בחיים עולה [בגימטריא] שבעים, לומר שבשבעים פנים התורה נדרשת בהם" (בעל הטורים שם). בכוחה של תורה להעניק חיים שלמים לאדם, כפי שמלמדת אותנו הגמרא מהפסוק "כי טל אורות טליך וארץ רפאים תפיל" (ישעיהו כו יט) - "כל

כמים תינים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

שח ר' שלמה לוי:

אבי, ר' אריה, היה חכם ופיקח גדול וידע להבחין את מי צריך לרומם ולקרב, וידע איך לעשות זאת בחכמה ובתבונה. סיפר לי אחד מבני משפחה מפורסמת שבניה למדו ב'עץ חיים' תחת השגחתו של אבא, שכאשר אביו חלה במחלה קשה, ואמו והילדים נשארו ללא משענה, אבי השתדל הרבה לסייע ולהקל מעליהם. כשנפטר אביהם ותמו ימי השבעה חזרו הילדים לתלמוד-תורה, אז קרא להם אבא לחדרו ואמר להם: 'עד עתה היה לכם אבא חשוב. מעתה אני אבא שלכם, תדעו כי יש לכם אבא, כל מה שיחסר לכם תפנו אליי בלי להתבייש כלל'. הוסיף אותו אדם כי הדברים הללו שדיבר אליו אבי הכניסו בו ובאחיו רוח חיים ממש, ועד היום, כשהוא כבר זקן בא בימים, עדיין מצלצלים באזניו נעימת הדברים.

(דרך אבות עמי שנד)

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

ערב ראש השנה יחול ביום רביעי. ביום זה בני אשכנז מאריכים בסליחות באופן מיוחד כמודפס בסידורים, ובני ספרד ממשיכים בנוסח הרגיל. אין אומרים תחנון ונפילת אפיים בתפילת שחרית ומנחה ביום זה, אמנם אם אומר את הסליחות של ערב ראש השנה לאחר עלות השחר אומר את התחנון ונפילת אפיים, משום שהם חלק מנוסח הסליחות.

מנהג קדום לצום בערב ראש השנה, ואין צורך לקבל על עצמו את הצום ביום שלפני. מנהג זה נפסק להלכה ולכן נכון מאד להקפיד בו. אמנם יש לאכול קודם כניסת ראש השנה, שלא לנהוג כחוקות הגויים אשר צמים בערבי חגיהם. לגבי שעת סיום הצום ישנם מנהגים שונים; יש שנהגו לסיימו בפלג המנחה (17:11), יש שאכלו אחר תפילת המנחה (ניתן להתפלל משעה 13:00), אך כיום רוב הציבור נוהגים לאכול כבר מאחר חצות היום (12:30). בימינו שהציבור נחלש מקילים רבים לפטור עצמם מלצום ע"י סיום מסכת. כמוכן אדם חולה פטור מצום זה.

המנהג להתיר נדרים בערב ראש השנה, כשמנהג בגדד להתיר כבר מראש חודש אלול, ויש המתירים דווקא בערב יום הכיפורים. בהתרת נדרים חייבים הבנים והבנות רק מאחר גיל מצוות. המתירים יהיו אחר גיל בר-מצוה, אף בלא חתימת זקן. המתירים יכולים להיות קרובים אחד של השני או של המתיר. מי שיכול להתיר בפני עשרה- מה טוב. באם ניתן ראוי להשתדל שיתיר לו אדם שכבר עשו התרה לנדריהו. אין נכון להתיר בבת אחת לכמה אנשים, משום ששני קולות יחד לא נשמעים, ולכן נתיר נדרים לכל אחד לחוד. את ההתרה יש לעשות בפני המתירים, ולכן אדם שמסיבה כזו או אחרת לא יכול להגיע לבית הכנסת להתיר נדריו, יתיר בביתו על ידי ג' אנשים שיעמדו במרחק המותר. אם בשום אופן אין הדבר מעשי יכול בדיעבד להתיר את נדריו בשיחת טלפון עם ג' שומעים, אך לא בשום מדיה אחרת. גם נשים צריכות לעשות התרת נדרים, אך מטעמי צניעות נוהגים באחת משתי האפשרויות: א) האשה תעשה את בעלה שליח שיתיר עבורה את הנדרים, והבעל יגיד בסוף הנוסח "וכן לאשתי", והמשיבים יענו: "הכל מותרים לכם הכל מחולים לכם..." ב) האשה תתפלל לביל יום כיפור במניין ובאמירת "כל נדרי" תאמר את הנוסח מתוך הבנה מילה במילה בקול כך שאשה העומדת לידה תוכל לשמוע, ולא תסתפק בשמיעה מהחזן או באמירה בלחש.

המשך בעמוד הבא

כמים תיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

מנהג רווח בישראל להשתטח בערב ראש השנה קודם חצות היום על קברי אבות וקברי צדיקים. קודם העלייה לקבר יש לתת צדקה ולהדליק נר לעילוי נשמת הנפטר קודם התפילה על הקבר, ובעזיבתו יש לומר "יהי רצון שתהא מנוחתו כבוד וזכותו תעמוד ליי". ביציאה מבית הקברות מקפידים ליטול ידיים שלוש פעמים לסירוגין ואין מנגבים את הידיים, כבכל כניסה לבית הקברות.

הגברים טובלים בערב ראש השנה לטהרתם. נכון לטבול אחר שעה חמישית (11:30). כשאי אפשר לטבול במקוה כשר ניתן לקיים טהרה זו על ידי טבילה בארבעים סאה מים שאובים (33 ליטר, כבריכה וכדומה) או ברחיצת תשעה קבין, הוה אומר לעמוד תחת ברז במשך כארבע דקות. קודם העמידה תחת המים יש להרטיב את כפות הרגליים העומדות על רצפת המקלחת, כדי שיהיה חיבור בזמן הרחיצה, ויעמיד ידיו בסמוך לגוף אך לא כך שדבוקות לגוף כדי שלא תהיה חציצה. כל זה בשונה מטבילת נשים שרחיצה או טבילה במים שאובים לא מועילה להן. נכון להסתפר, להתגלח ולדאוג שיהיו לו בגדים מכובסים לכבוד החג הקדוש.

הנשים מדליקות נרות טרם כניסת החג כבכל שבת ומברכות "להדליק נר של יום טוב". יש המברכות גם "שהחיינו" ויש המכוונות לצאת בברכת הבעל בקידוש. אמנם הנהוגות לברך בעצמן לא יענו "אמן" אחר ברכת הבעל, משום שמפסיקות בין ברכת הקידוש לשתיה.

לאחר הקידוש נהגו ישראל לאכול 'סימנים' לסימן טוב לשנה החדשה. יש שאכלו קודם נטילת ידיים, ויש שאכלו אחר ברכת 'המוציא'. הנהג לאכלם קודם נטילת ידיים ויודע שלא יאכל מהם בתוך הסעודה - יברך ברכה אחרונה אחר אכילתם, ואם שכח לברך ברכה אחרונה קודם אכילת החלה יברך בתוך הסעודה. אומרים על כל אחד מן המאכלים 'יהי רצון' המתאים לעניינו. יש שאמרוהו קודם הברכה (על הסימנים שעליהם מברך), ויש שנהגו לאמרו לאחר שבלע מהם מעט, ולמנהג חב"ד אומרים את 'יהי רצון' בין הברכה לאכילה.

סדר הברכות על הסימנים; ראשית נברך על התמר "בורא פרי העץ", משום שבשבעת המינים הוא הכי קרוב למילה 'ארץ' שבפסוק "ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורימון ארץ זית שמן ודבש". בברכה על התמר אנו נפטור את שאר פירות העץ שנאכל. לאחר מכן נברך "שהחיינו" על הרימון (אם לא אכל באותה השנה), כאשר ניתן לפטרו מברכה זו אם נכוון עליו בשעת ברכת "שהחיינו" שבקידוש או שהיה מונח על

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

השלחן בשעת הקידוש. יש שבירכו "בורא פרי העץ" דווקא על התפוח בדבש, הנוהגים כן שמים בתחילה את התפוח בדבש לבדו על השולחן ורק לאחר מכן מביאים לשולחן את הפירות שמשבעת המינים. את ברכת "בורא פרי האדמה" נאמר דווקא על ירקות שלא באים מחמת הסעודה (כגון ה'קרא'), ויש שכתבו שכל דבר שבמהלך השנה לא נהוג לאכלו נחשב כדבר שלא בא מחמת הסעודה.

יש מאכלים שנהגו שלא לאכלם כלל בראש השנה; מאכלים מרים וחמוצים (ככבישה ולימון), אגוז (בגימטריא קרוב למילה חטא ומפריע בפה בשעת התפילה), קטניות, שום, ענבים חמוצים (שרומזים ל"ענבי רוש". והיו שהקפידו כן דווקא בענבים שחורים אך לא בירוקים). כאשר מאכלים אלו ניתנים בתוך מאכל באופן שאינם ניכרים לעצמם - מותר לאכלם בראש השנה.

נהגו ישראל לטבול אחר ברכת 'המוציא' את החלה בדבש; יש שנהגו לטבול בדבש בלבד, יש שטבלו חציה בדבש וחציה במלח ויש שנהגו לטבול ב' פרוסות - אחת בדבש והשנייה במלח. רבים נהגו לעשות דווקא חלה עגולה לכבוד יום קדוש זה ולסמל בכך את חיתומה של השנה הקודמת ותחילת השנה החדשה.

ביום חמישי, שהוא היום הראשון של ראש השנה, מקפידים שלא לישון מעלות השחר (5:25), או עכ"פ משעת הנץ החמה (6:41), ובזה יש סימן שמזלנו לא יישן במהלך השנה הנכנסת. מאחר חצות היום (12:29) מותר לישון.

בבתי כנסת רבים עושים קידוש קודם התקיעות, אדם בריא לא יאכל וישתה כלל קודם התקיעות, כדין כל מצוה מן התורה שאין לאכול לפני עשייתה. אדם שאין ביכולתו להמתין עד אחר תפילת מוסף וזקוק לשתיה, ישתה משקה חם או קר לא משכר ללא קידוש. אדם חלוש מעט שזקוק לפחות מ'כזית' מאכל (27.5 גר' או כנפח של קופסת גפרורים) - ייצא ידי חובת קידוש מקידוש שעושים לחולה. אדם חלוש יותר שזקוק ליותר מ'כזית' אך פחות מ'כביצה' מאכל (57 גר') - ישמע קידוש שנעשה עבורו ויאכל כך כדי שיעשה סעודה במקום הקידוש. ועדיף שיקום מוקדם וישמע שלושים תקיעות קודם התפילה (שהן עיקר החיוב) ורק לאחר מכן יעשה קידוש ויאכל כפי שזקוק. אשה הרה או מניקה יכולה להקל לשמוע או לעשות קידוש קודם התקיעות ותאכל כפי רצונה.

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

יש לכוון לצאת ידי חובה בברכות הבעל תוקע. מאחר הברכות ועד התקיעה האחרונה שאחר תפילת מוסף אין להפסיק בדיבור כלל, אמנם אדם ששגה והפסיק לא יחזור ויברך אלא ימשיך לשמוע את התקיעות. אדם שכבר תקע בשופר ונתבקש לתקוע עבור מניין אחר לא יברך עבורם לכתחילה, אלא יברכו כל אחד ואחד לעצמו, ואם אינם בקיאים בברכות יברך התוקע בעבורם. נשות ישראל קיבלו על עצמן חיוב שמיעת קול שופר, ובכלל חיובן שמיעת שלושים תקיעות בלבד, אך לא יברך בעבורה התוקע שיצא ידי חובתו אלא תברך לעצמה.

במהלך תפילת מוסף נוהגים להשתחוות על גבי הרצפה בשעת אמירת 'עלינו לשבח'. אמנם יש להפסיק בדבר בינו ובין הרצפה. ולהפסק זה מועיל שטיח בית הכנסת, וכן טליתו של האדם.

מידי שנה לאחר סעודת החג נוהגים ישראל את מנהג ה'תשליך'. הולכים למקור מים ואומרים את הנוסח כמודפס בסידורים, ויש שנהגו לאמרו בביתם למול ברז המים בשעה שהמים זורמים דרכו. בשעה שאומרים "ותשליך במצולות ים" נוהגים לנער הבגד, ויש שניערו את הציצית, כאשר העיקר לכוון שמעתה יהיו בגדיו נקיים מכל רבב חטא. יש שנהגו שנשים אינן הולכות לומר את ה'תשליך', ויש שנהגו שהולכות לומר אך בנפרד מן הגברים שלא להביא לערבוביה ביום קדוש זה.

אין מכינים את צרכי הסעודה מהיום הראשון של ראש השנה לליל היום השני, ובכלל זה: עריכת השלחן, הכנת מאכלים ונתינתם על גבי פלטת השבת. לכן יש להמתין עד אחר צאת הכוכבים (18:42). הכנות קלות- כהוצאת מאכלים מהמקפיא, וכן דברים שיש בהם הנאה כבר בשעת עשייתם- כגון ניקוי הבית ושטיפת הכלים- מותרים מבעוד יום. כן ממתינות הנשים עם הדלקת הנרות עד אחר צאת הכוכבים. את הנרות מדליקים רק מאש קיימת, שכן אסור ביום טוב להבעיר אש חדשה. לכן יש להקפיד להשאיר בערב החג 'נר נשמה' על מנת להעביר ממנו אש לשם הדלקת נרות החג השני. כן יש לזכור שקיים ביום טוב איסור כיבוי ולכן לא תכבה האשה את הגפרור שבעזרתו מדליקה את הנרות, אלא תניחנו בכלי כך שיכבה לבד. בשנה זו שעתידיה האשה טרם סיום היום השני של ראש השנה להדליק נרות שבת חשוב לתת את הדעת להשאיר נר נשמה ארוך (למעלה מ-48 שעות) בכדי שתהיה אש זמינה עבור הדלקת נרות השבת בשעת הדלקת הנרות ביום השני מברכת האשה "להדליק נר של יום טוב", ישנו ספק אם תאמר האשה "שהחיינו", משום שיתכן והיום השני של ראש השנה הוא חג אחד עם היום הראשון. לכן יש שלבשו בגד.

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

חדש על מנת שיוכלו לברך "שהחיינו" ולכוון על הבגד, לחילופין תצאנה הנשים בברכת "שהחיינו" שיברך הבעל בקידוש ולא תברך בשעת ההדלקה. גם לגבי הבעל קיים ספק זה אם יכול לומר "שהחיינו" בשעת הקידוש, לכן העצה היא שילבש בגד חדש או שישימו פרי חדש על גבי השלחן ויכוונו בברכת הקידוש לצאת ידי חובת הברכה על הפרי. יש שנהגו במנהג הסימנים גם בלילה השני של ראש השנה, ויש שנהגו כן בלילה הראשון בלבד.

בשנה זו אנו זוכים ששבת-תשובה סמוכה לראש השנה, ולכן טרם שקיעת החמה של היום השני מדליקות הנשים נרות שבת (18:01). כאמור הדלקה זו תיעשה בהעברת האש מינר הנשמה' שהשארנו דולק מבעוד יום. בשונה מהנהגתנו בין שני הימים של ראש השנה, ניתן להכין את צרכי השבת כבר ביום השני של ראש השנה, משום שקדושת השבת גדולה מקודשת ימים טובים. אך לשם כך עלינו להשאיר מבעוד יום 'עירוב תבשילין'. אדם שמשאיר עירוב שכזה נחשב כמי שהתחיל להכין את צרכי השבת בערב יו"ט, ומעשיו ביו"ט נחשבים רק כהמשך הכנותיו לקראת השבת את העירוב עושים באופן של הנחת פת ותבשיל יחד, הפת מתירה את האפיה והתבשיל את הבישול והטיגון לצורך שבת. יש לקחת תבשיל בשיעור 'כזית' (27.5 גרם נפח או כשיעור קופסת גפרורים מלאה), ובפת יש לקחת לכתחילה שיעור 'כביצה' (כשני זיתים - כ-55 גרם נפח) והמהדר ייקח פת שלימה. את העירוב נשאיר קיים עד שנסיים את הכנת כל צרכי השבת, לרבות הדלקת נרות השבת, כשהמנהג הוא לבצוע על הפת בליל שבת יחד עם חלה נוספת ללחם משנה. עם הנחת העירוב מברך בעל הבית: "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על מצוות עירוב", ומוסיף: "בהדין עירובא יהא שרא לנו למיפא ולבשלא ולטמנא ולאדלקא שרגא ולמעבד כל צרכנא מיומא טבא לשבתא (לנו ולכל ישראל הדרים בעיר הזו)" [בעירוב הזה יהא מותר לנו לאפות ולבשל ולהטמין ולהדליק את הנר ולעשות כל צרכינו מיו"ט לשבת]. נוהגים לומר את הנוסח בארמית אך המתקשה בכך או שאינו מבין את דבריו יאמר בעברית "או בכל שפה שמדבר בה. האחריות להניח 'עירוב תבשילין' מוטלת על בעל הבית, וכל הסמוכים על שולחנו כבני משפחה ומתארחים מותרים בהכנות לקראת השבת מכח הנחת העירוב על ידי בעל הבית.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | האם התרת הנדרים בערב ראש השנה מועילה גם במקרה של אדם אשר תורם בערבי חג סוכות קבוע בהוראת קבע לקופה של חסד ואין ביכולתו להמשיך במנהג זה?

תשובה | בשאלה חמורה זו דנו גדולי הפוסקים, כגרי"ח זוננפלד זצ"ל בספרו שלמת חיים (סי' תסז), המנח"ש (ח"א סי' צא כ), היבי"א (ח"ב או"ח סימן ל) ועוד. מסקנתם היא שאפילו אדם שנהג כך שלוש פעמים ולא אמר "בלי-נדר" באפשרותו לסמוך לכתחילה על מסירת המודעה של ערב ראש השנה ולבטל את ההתחייבות כלפי מוסד הצדקה. הדברים אמורים גם לפי דעת מרן הרמ"א (שם סי' ריא).

האם ניתן למנות שליח להתרת נדרים?

שאלה | חלילה, הדבר אסור. השו"ע (סי' רנד לו) פסק בפירוש על פי דברי הראשונים שאין באפשרות אדם למנות שליח להתיר נדריו. משום שלבעל בלבד הותר להיות שליח לטובת התרת נדרי אשתו. נעיר שגם במצב בו הבעל שליח עבור אשתו יאמר בסוף נוסח התרת הנדרים: "וכל מה שאמרתי כן הוא לאשתי". המתירים יענו בלשון רבים: "הכל מותרים לכם...."

האם ניתן למנות שליח להתרת נדרים?

תשובה | חלילה, הדבר אסור. השו"ע (סי' רנד לו) פסק בפירוש על פי דברי הראשונים שאין באפשרות אדם למנות שליח להתיר נדריו. משום שלבעל בלבד הותר להיות שליח לטובת התרת נדרי אשתו. נעיר שגם במצב בו הבעל שליח עבור אשתו יאמר בסוף נוסח התרת הנדרים: "וכל מה שאמרתי כן הוא לאשתי". המתירים יענו בלשון רבים: "הכל מותרים לכם...."

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שׁו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | האם יש לברך על אכילת ה'קרא' בשעת הסימנים ברכה ראשונה כשאוכל בתוך הסעודה או שמא דינו כבא מחמת הסעודה ופטור?

תשובה | בעל התשובות והנהגות (ח"ב סי' רסט) פוסק שאין לברך עליו, משום שנחשב כבא מחמת הסעודה. לכן הגאון ר"ש דבליצקי (ס' דיני המועדים) פוסק לקחת אבטיח או תות וכדומה על מנת לצאת ידי הספק ולברך עליהם "בורא פרי האדמה" ולפטור את ה'קרא'. אך אנו מכריעים כדברי הגרש"ז זצ"ל והדברי יציב (או"ח רנב) שמכיוון שאין שום רגילות לאכול אותו בסעודותיו במהלך השנה, לכן לא נחשב כבא מחמת הסעודה גם בראש השנה, ויש לברך "בורא פרי האדמה" על

שאלה | האם מותר לעשות "מי שבירך" לחולים בראש השנה או שמא יש לחוש שהדבר מביא לדינים, והאם יש צורך לומר בנוסח ה"מי שבירך" "יו"ט הוא מלזעוק"?

תשובה | מרן השו"ע (או"ח תקפב) כתב שיש צורך לכוון להתפלל באימה וביראה, וימים אלו הם ימי רחמים ובקשות. מכח דבריו כתב המט"א (סי' תקפד) שמותר להתפלל על חולים ולעשות להם "מי שבירך" כרגיל, והוא מסיים שאין צורך לומר "יו"ט הוא מלזעוק" אלא את הנוסח הרגיל. והמגיד תעלומה כתב שלא לומר בנוסח "לכבוד יום הדין", כיוון שיום זה הוא יום רחמים וחנינה, על כן יש לומר רק "לכבוד היום".

שאלה | בעל תוקע הרגיל לתקוע בצד שמאל של הפה ונתבקש ע"י המרא דאתרא לתקוע בצד ימין של הפה ואינו מצליח לשנות את ההרגל, האם יש בדבר בעיה הלכתית ויש להחליפו ע"י בעל תוקע אחר?

תשובה | מרן הרמ"א (או"ח תקפה ב) הביא שהמנהג לתקוע בצד ימין, והמג"א (שם סק"ד) ביאר שהוא משום השטן עומד לימינו לשטנו, שהתפילין כבר מגינים מצד שמאל. וביאר החמד-משה (הובאו דבריו בשעה"צ סי' תקפה) שמידת הדין הקשורה לצד שמאל ממותקת ע"י התפילין שמניחים העולם בצד שמאל (ולכן גם איטר תוקע בימין, עיי"ש). מרן המשנה ברורה (ביה"ל ד"ה וטוב) הביא בשם האור שמח שהשופר נלמד מהחצוצרות (ר"ה לד.), ובמלחמה שערך גדעון החזיקו את השופרות ביד ימין. אך פסק מרן המ"ב (סק"ח) עפ"י המטה אפרים שיש להקפיד רק אם הדבר אפשרי, אבל אם לא - יתקע התוקע כפי ההרגל בצד שמאל ללא שום חשש.